

KÉT PESTI SZÍNHÁZ MEGNYITÁSÁRA

Népköztársaság útja 18, öreg bérház az Opera mellett. A második emeleti lakás. mint egy múzeum. A falakon fényképek, régi plakátok, Bartók-kép, üveglap alatt kuszán szétfuto kézírás — Balázs Béla levele — mellette bekere- tezett okmány: »A Budapesti Nemzeti Bizottság meghatal- mazza Önt...«, alatta dá- tum: 1945. február 1.

— Ahol most ül, romhalmaz volt, épp ide csapott be egy akna — int a fotel felé Komá- romy Pál, az Operaház nyug- dijas igazgatója.

A Nemzeti Bizottság 1945. februárjában — amikor Budán még folytak a harcok — Ná- dasdy Kálmánnal és Székely Mihállyal együtt őt bízta meg az Operaház vezetésével.

Romtakarítás az Operaházban

A csukott ablaktáblákon át halkan szűrődik fel a Népköz- társaság útjáról az élet.

— Operaházi tagok és a kör- nyék kibombázott lakói, jó- magam is — több mint ezer ember — 1944 végén az Ope- raház pincéjében húzódtunk meg. Kodály Zoltán is köz- tünk volt, ott várta az ostrom végét, és ebben a szörnyű helyzetben is javított a *Missa Brevis* partitúráját. Január 18-án felszabadult Pest. Az Operaház épülete siralmas ál- lapotban volt, 27 belövést ka- pott, a színpad, a nézőtér tele romokkal, de a társulat lelke- sedése nem ismert határt. A világhírű tenorista, a törekeny balett-táncosnő és a díszlet- munkás együtt lapátolták a romokat, talicskázták a törme- léket.

— Február 11-én a nézőtér és a színpad még használha- tatlan volt, de az alsó ruha- tárban már hangversenyt ren- dezünk: a *Missa Brevis*-t ad- tuk elő — emlékezik tovább Komáromy Pál. — Február 23-án ugyanott ismét hangver- seny volt. A zenekar télika- bábban játszott, de Sergio Failo- ni, az együttes világhírű olasz karmestere olyan odaadással vezényelt, mint a parádés operaházi esteken.

— Az első sorban egy ma- gas rangú orosz tiszt ült, aki minden szám után viharosan tapsolt. Csak a szünetben tud- tuk meg, hogy a tiszt Buda- pest parancsnoka.

— Aztán március 14-én — hinni sem akartunk a sze- műnknek — kigyúltak az Ope- raház csillárai, az ablakokból villanyfény áradt az utcára: ez minden plakátnál, hírverésnél többet jelentett, rohantak, se- reglettek az emberek erre a rég nem látott »csodára«. 1945. március 15-én — néhány hét- tel a város felszabadulása után — felment a függöny. A széksorok között álltak az emberek, katonák, civilek, oro- szok, magyarok. Megilletődöt- ten és fel-felujjongva hallgat- ták a *Psalmus Hungaricus*-t, a Bánk bánt s előtte Gobbi Hil- da Ady-szavaltatát.

Vers a romok közt

— Eiletem legnagyobb alakí- tása talán az a koroso- dó, pedrett bajszú, szem- üveges vidéki közjegyző,

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:	Fr. Á. S. Tóth		
Cím:	Ketten emlékeznek két pesti színház megnyitására		
Forrás:	Magyar Nemzet		
(Hely)	1965. márc. 11.		
(Idő)			
(Köt. v. filz.)			
(Oldal)			

Tárgy	992		
Hely			
Idő	"1945"/"1965"		
Személy			
Helyszám			
Oszályozás			

vagy tanító volt, akinek 1944 végén maszkíroztam magam — emlékezik Major Tamás a nehéz napokra. — Hónapokon keresztül bujkáltam így. Pest felszabadulása pillanatában első utam a színházhoz vezetett. A Nemzeti, bár kívülről épnek látszott, egy súlyos találatot kapott.

A Nemzeti és a Csokonai utcai színházi víztartály között a Körút alatt egy szűk alagút volt, a vízveték-csőnek. A színház munkásai, *Bácskai József* színpadmester vezetésével ezen át vezették a szovjet katonákat a Nemzeti körül védekező németek hátába. Ezzel a bátor tettel megmentették a színházat attól, hogy súlyos harcok középpontjává váljék. De játszani azért egyelőre nem lehetett benne.

— Így hát ott játszottunk, szavaltunk, ahol lehetett: az utcán — folytatja emlékezéseit Major Tamás. — Ma talán furcsának tűnik, de akkor mindnyájunk legbensőbb érzését fejezte ki, ellenállhatatlan belső kényszernek engedelmesskedett a színész — jómagam is —, mikor az utca-sarkon, egy-egy romház lépcsőjén állva Adyt, Petőfit, József Attilát szavaltunk, és a rögtönzött előadásokon ezrek és ezrek verődtek össze, nem ritkán olyanok, akik tépetten, véresen, akárcsak néhány órával azelőtt menekültek börtönökből, tűzharcból, a kivégző osztag puskacsőve elől.

— A régi Bábszínház épületében február végén már a *Karnyódnét* és a *Tartuffe*-ot játszottuk. A társulatot szinte az utcán szedtük össze. Törzs Jenőhöz Rottenbiller utcai lakására mentünk, a nagy művésznek ott a szűk, romos kis lakás előszobájában teljesült be nagy álma: a Nemzeti Színház művésze lett. *Somlay Artur* és *Csortos Gyula* súlyos betegen feküdt a Fásor Szanatóriumában, és az egykori ellenfelekből, riválisokból elválhatatlan barátokat kovácsolt a nélkülözés, a közös szenvedés — és a közös felszabadulás. Az első előadás hírére nem akartak a kórházban maradni, s mivel a gyalogláshoz mindketten gyengék voltak, a színház munkásai, a társulat tagjai egy gazdátlan szekér elé fogták magukat, és ezen a furcsa fogaton hozták a két feledhetetlen művészt a színházhoz.

A legnagyobb siker

— De a legnagyobb sikere mégis február végén, az *Izabella téri* színházban rögtönzött szavaló estünkön *Petőfi Sándornak* volt. Két nappal a főváros felszabadulása után délelőtt ünnepi műsort állítottunk össze: azonmód, tépett, rossz ruhában, nemegyszer katonazubbonyban, ki hogy volt, álltunk ki a színpadra és szavaltunk a romos színházba összeverődött pesti népnek. Amint a függöny felment és a közönség megpillantotta az üres színpadot, viharos taps, éljenzés tört ki: az egyetlen díszlet egy hatalmas tábla volt, rajta *Petőfi* sorai a *Farkasok dalá*-ból: »*Részünk minden nyomor / De szabadok vagyunk.*«